

Klimat- och näringslivsdepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

m.nm@regeringskansliet.se

Sveriges Apoteksförenings remissvar över Kommissionens förslag till revidering av ramdirektivet för vatten 2000(60/EC, prioämnesdirektivet 2008/105/EC och grundvattendirektivet 2006/118/EC

Sammanfattning

Människors hälsa går alltid först för apoteken. Därför är det angeläget att viktiga och potenta läkemedel finns tillgå även om de i vissa fall är skadliga för naturen och andra levande organismer. Det förutsätter dock att våra reningsverk klarar av att rensa bort eller reducera skadliga substanser och ämnen så att de inte i senare skede skadar miljö och eller människor. Tyvärr så finns inte alltid tillgänglig teknik i dagens reningsverk så att de i tillräcklig grad rensar bort skadliga ämnen. Därför stödjer vi förslag enligt principen förorenaren betalar; att de som sätter för miljön skadliga produkter på marknaden också bidrar till åtgärder som minskar dessa effekter genom mer avancerad rening. Vi vill dock betona att apoteken inte hör till dessa förorenare.

Inledning

Sveriges Apoteksförening, branschorganisation för landets alla apotek, har fått möjlighet att yttra sig över revidering av rubricerade direktiv. Vi kommer i detta remissvar att svara på delar där vi ser att svenska apotek och Sveriges Apoteksförening berörs direkt.

Vi välkomnar att EU förbättrar skyddet för medborgare och miljö gällande skadliga kemikalier och substanser för människor, djur och natur. För flera av dessa ämnen gäller det att fasa ut och ersätta med andra ämnen vilket ju är ett av huvudsyftena med dessa direktiv. Men för vissa ämnen, framför allt läkemedelssubstanser väger de medicinska behoven tyngre. För dessa substanser, som inte kan fasas ut är det viktigt med åtgärder så att reningsverken kan rensa bort dem. Vi stödjer därför förslag om att miljöförstöring bör hejdas vid källan. Om så inte är möjligt så är det rimligt att förorenaren är med och betalar, något som revidering av Avloppsdirektivet föreslår (även det ute på remiss).

Apotekens roll

Vi bifaller förslag om att krav ställs uppströms mot de producenter som sätter de skadliga ämnen på marknaden. Vi vill dock uppmärksamma om vikten av dessa krav måste ställas till rätt aktörer. De som styr över att sätta aktuella produkter på marknaden och de som tjänar

pengar på dem ska medfinansiera uppdatering av reningsverk som idag inte klarar av att hantera ämnena. Hit hör inte apotek.

Vi delar Svenskt Vattens oro över att Kommissionens föreslagna förutsättningar för att inte omfattas av producentansvaret blir kryphål. Därför stödjer vi Svenskt Vattens förslag att ändra i förutsättningarna för undantag (artikel 9.2) för det utvidgade producentansvaret. Mängdgränsen för ansvar på 2 ton bör tas bort så att alla som sätter mediciner och kosmetika på marknaden behandlas lika samt att varken apotek eller butiksidkare omfattas av betalningsansvar.

Apotek har tillhandahållandeskyldighet för alla de receptbelagda läkemedel som Läkemedelsverket godkänner. Vi vill även lyfta fram att apoteken inte tjänar några pengar på att sälja receptbelagda läkemedel. Tvärtom, för varje receptbelagt läkemedel som expedieras går apoteket back.¹ Dagens system med handelsmarginal förutsätter att apoteken tjänar pengar på att sälja receptfria läkemedel och andra varor. I systemet med handelsmarginal ingår apotekens producentansvar för läkemedel som regleras i förordning 2009:1031. Där framgår att apoteken ska ta emot överblivna läkemedel i sådan mängd som står i rimlig proportion till den mängd läkemedel som man tillhandahåller. Det gäller dock inte farligt avfall liksom kasserade sprutor och kanyler. Apoteken ser till att läkemedel destrueras på ett miljövänligt sätt genom att de skickas till förbränning i särskilda godkända anläggningar.

Till apotekens grunduppdrag hör också att ge råd om korrekt läkemedelsanvändning vilket bidrar till att de läkemedel som säljs också används korrekt och minimerar skadan för naturen. Ska producentansvaret för läkemedel kunna utvecklas till att ansvar för läkemedels hela livscykel tas så behöver systemet ses över. Det är läkemedelsföretagen och inte apoteken som ansvarar för produktion, förpackning och transport av läkemedel. Läkemedelsindustrin tillsammans med myndigheter ansvarar dessutom för vilka läkemedel som ska finnas på den svenska marknaden och säljas på apotek.

Receptfria substanser i prioämnesdirektivet

I den föreslagna prioämnesdirektivet finns de två receptfria substanserna diklofenak och ibuprofen med. Gällande diklofenak finns mycket forskning och studier som visar hur diklofenak skadar naturen. I förslaget stramas gränsvärdet för diklofenak åt än mer vilket vi stödjer eftersom svenska reningsverk inte klarar av att rensa bort diklofenak mer än till ytterst liten del. I många fall finns andra läkemedel som alternativ till diklofenak. Apoteken bidrar gärna till att följa de gränsvärden som svenska myndigheter sätter upp. För att bidra till renare miljö har Sveriges Apoteksförening fattat två branschöverenskommelser för en mer ansvarsfull försäljning av diklofenak. 2018 satte alla apotek upp en informationstext på hyllkanten om att diklofenak påverkar naturen negativt och bör användas med eftertanke. Den andra branschöverenskommelsen träder i kraft den 1 mars 2023 och innebär att

¹ http://www.sverigesapoteksforening.se/wp-content/uploads/2023/02/PM-Resultat-i-receptaffaren_extern.pdf

apoteken kommer att flytta diklofenak bakom disk och enbart säljas efter rådgivning, både i butik och e-handel.

Vi ställer oss dock mycket frågande till att ibuprofen finns med på listan över ämnen som är skadliga. Det finns inte samma mängd forskning över ibuprofen som diklofenak ur miljösynpunkt. Oss veterligen så säger den forskning som finns, se till exempel Janusinfo där olika NSAID har jämförts ur miljöriskperspektiv, att diklofenak är den allra mest skadliga substansen.² Enligt Svenskt Vatten så klarar svenska reningsverk av att rensa bort den allra största delen av ibuprofen. Det som därefter släpps ut orsakar med största sannolikhet inte samma skada som diklofenak trots att mängden ibuprofen som används är betydligt större.

2

<https://janusinfo.se/beslutsstod/lakemedelochmiljo/databasmiljosv/diklofenak.5.30a7505616a041a09b065792.html>